

**Türkiye Devleti ile Alman Rayih Hükûmeti arasında münakid ikamet mukavele
namesinin tasdikına dair kanun**
(Resmî Ceride ile neşir ve ilâm : 8/VI/1927 - Sayı : 605)

No.
1048

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Devleti ile Alman Rayih Hükûmeti arasında 1 kânunusani 1927 tarihinde Ankarada akid ve imza olunan ikamet mukavelename kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu mukavelenamenin icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

26 mayıs 1927

**TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE ALMANYA DEVLETİ ARASINDA MÜNAKİD İKAMİ
MUKAVELENAMESİ**

Bir taraftan

Türkiye Cümhuriyeti Reisi,

Diğer taraftan

Alman Rayih Hükûmeti Reisi,

Türkiyedeki Alman tebaası ve Almanyadaki Türk tebaasının ikamet şartlarını tanzim etmek züsile mütehasıs olarak 3 mart 1924 tarihli Türk - Alman muhadenet muahedesi mucibince bubal bir mukavele akdine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere,

Türkiye Reisi Cümhuru:

Ticaret vekili sabıkrı Gaziateb mebusu Ali Cenani Beyefendi ile Hariciye vekâleti müsteş Ali Şevki Beyefendiyi,

Alman Rayih Reisi:

Türkiyedeki Fevkalâde murahhası sefiri kebir Müsyü Rodolf Nadolniyi tayin etmişlerdir Müşarünileyhım usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine badetdel atideki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Birinci fasıl

İkamet şartları

Madde — 1

Tarafeyni Âkıdeynden birinin tebaa ve şirketlerine işbu fasıl ahkâmından herbirinin tatbiki, rafı diğerk tebaa ve şirketleri hakkında mütekabiliyeti tamme şartı mutlakına vabestedir.

Tarafeynden biri kendi kavanini dolayısile veya diğerk bir suretle mevzuubahs ahkâmından herli gi birine müteallik olmak üzere mütekabiliyet itasını reddeder ise işbu Tarafm tebaa ve şirketleri rafı diğerk ülkesinde aynı hükümden istifade edemiyceklerdir.

Kısım : 1

Dühal ve ikamet

Madde — 2

Tarafeyni Âkıdeynden birinin ülkesinde Tarafı, diğer tebaası şahısları ve malları itibarile umumi ukuku beyneddüvele tevfikân kabul edilecekler ve muamele göreceklerdir.

İşbu tebaa orada şahısları, malları, hukuk ve menfaatleri hususunda kavanin ve memurini mahal-yenin himayeî tamme ve daimesine nail olacaklardır.

Muhacerete müteallik ahkâma hâlel gelmeksizin, tebaai mezkûre memlekette meri kavanin ve niza-ta tevfiği hareket ederek işbu ülkeye dühal ve orada ikamet eylemekte serbestii tammi haiz ola-klar ve binaenaleyh o ülkeye gidib gelebilecek ve orada meksedebileceklerdir.

Madde — 3

Tarafeyni Âkıdeynden birinin ülkesinde, Tarafı diğer tebaası, memleketin kavanin ve nizamatına vfiân her nevi emvali menkule ve gayri menkuleyi ihraz, tasarruf ve ferağ hakkını haiz olacaklar ve baai mezkûre bu emvali bilhassa beyi, mübadele, hibe, vasiyet veyahul diğer her suretle tasarruf ede-lecekleri gibi kanun mucibince veraset tarikile yahud hibe ve vasiyet suretleriyle dahi bunlara malik abileceklerdir.

Madde — 4

Tarafeyni Âkıdeynden her birinin tebaası diğerinin ülkesinde kavanin ve nizamatı memlekete tevfiği hareket ederek, icrası tebaai mahalliyeye hasredilmiş olanlardan maada her nevi sanat ve ticareti na ve her hangi bir hırfet ve mesleke sülûk etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 5

Tarafeyni Âkıdeynden birinin ülkesinde usulüne tevfikân müesses olan ticarî, smâî veya malî şir-letler [Nakliyat ve sigorta şirketleri dahildir] Tarafı diğer memleketinde tanınacaklardır. Şürekâtı mezkûre teşekküllerine, ehliyetlerine, ikame ve defi dava haklarına müteallik bileümle hususatta ka-nu millilerine tevfikân muamele göreceklerdir.

Mevzubahs şirketlerin diğer Taraf âkid ülkesinde sanat veya ticaretlerini icra eylemeleri hususu-n kabulü, işbu memlekette meri bulunan veya meri olacak olan kavanin ahkâmına tebâiyetlerine va-stedir. İşbu şirketler memleketin mevzuatı kanuniyesi dairesinde ve bu mevzuatın eşkâli kuyudu nında olmak üzere her türlü emvali menkuleyi ve kezaîlik şirketin işlemesine muktazî emvali gayri menkuleyi ihraz edebileceklerdir. Bu takdirde emvali gayri menkule ihrazı keyfiyeti şirketin gayei sekkülü olmamak mukarrerdir.

Madde — 6

Tarafeyni Âkıdeynden birinin tebaası diğer taraf ülkesinde hizmeti askeriyeye müteallik kanunlara nî olmayacaklardır. Bunlar hizmeti askeriyeye yerine kaim olan bütün hizmet ve mecburiyet veyahud ikellefiyetten istisna edileceklerdir. Menfaati ammeye müstenid olduğu kanunen mütehakkik bir seb olmadıkça ve tazminatı muhikkası verilmedikçe tebaai mezkûrenin emvali istimlâk olunmayacak na - velev muvakkaten olsun - bunlar mallarındaki intifalarından mahrum edilemeyeceklerdir. Hiç istimlâk muamelesi evvelece ilân edilmeksizin vuku bulamayacaktır.

Madde — 7

Tarafeyni Âkıdeyn, gerek bir hükmü kanunî neticesinde, gerek zabıtai ahlâkiye, zabıtai sıhhiye, ya-lı teseül hakkındaki kavanin veya nizamata tevfikân gerek Devletin dahilî ve haricî emniyetine mü-

teallik esbabdan dolayı tarafı diğer tebaasını tedabiri ferdiye ile tard ve ihraç eylemek hakkını mı hafaza ederler. İşbu Tarafı diğer tard ve ihraç olunanlar ile ailelerini, eğer bunları tabiyetle salâhiyettar şebenderleri tarafından tasdik edilmiş ise, her zaman kabul etmeği teahhüd eyler.

Tard ve ihraç keyfiyeti, hıfzıssıhha ve insaniyete muvafık şerait dairesinde icra olunacaktır.

Kısım : 2

Ahkâmı maliye

Madde — 8

Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesinde meks ve ikamet için ve kezalik dördüncü maddede mezkûr şerait altında Tarafı diğer tebaasına müsaade edilmiş olan her nevi ticaret, meslek sanat, istismarat yahud her hangi bir mahiyette olursa olsun faaliyet icrası için işbu Tarafı diğer tebaası, tebaa mahalliyenin tâbi tutulduklarından başka veya daha fazla hiç bir gûna rüsuma - vergiye ve gümrük resmine - ve ancak vergilere muadil bulunacak hiç bir gûna aidata yahud sair mümasil mükellefiyet tâbi olmayacaklardır.

Tarafeyni Âkideynden birinin, memaliki ecebiyede mukim olan ve tarafı diğer ülkesinden geçtiği esnada her hangi bir faaliyette bulunan tebaası, memlekette meri ahkâmı maliye mufadınca ayrı mahiyet ve ehemmiyette bir faaliyet için tebaai mahalliyenin veya bütün diğer ecebilerin tâbi tutulduklarından başka veya daha fazla hiç bir gûna rüsuma - vergiye ve gümrük resmine - ve ancak vergilere muadil bulunacak hiç bir gûna aidata yahud sair mümasil mükellefiyete tâbi olmayacaklardır.

Tarafeyni Âkideynden birinin tebaasının diğer taraf ülkesindeki emval, hukuk ve menafii, gere işbu emvalin ihraz, tasarruf ve intifaz hususlarında ve gerek bunların ferağ, intikal ve tevarüsünde tebaai mahalliyenin, emval, hukuk ve menafiiine mevzu olanlardan başka veya daha yüksek hiç bir gûna mükellefiyete, rüsuma yahud bilvasıta veya bilâvasıta vergiye tâbi tutulmayacaklardır.

Tarafeyni Âkideynin tebaası, mallarının furuhtundan mütehasıl esmanı veya aynen bu malların memlekette cari ahkâmı kanuniye kaydi altında serbestçe ihraç etmeğe sureti mahsusada mezun olu bu hususta tebaai mahalliyenin tediye edeceği miktardan başka yüksek vergilere, harçlara ve aidat, ecebi sıfatile, tâbi tutulmayacaklardır.

Madde — 9

Tarafeyni Âkideynden birinin kanunu mucibince teşekkül etmiş olup beşinci maddede mezkûr şerait altında Tarafı diğer ülkesinde teessüs eyleyen ve orada icrayı faaliyet eden ticarî, sınaî veya malî şirketler - nakliyat ve sigorta şirketleri dahildir - İşbu Tarafı diğerin kavanini mucibince kendi ülkesinde teşekkül etmiş aynı mahiyette şirketlerin tâbi tutulduklarından başka hiç bir gûna rüsum - vergi, gümrük resmi - ve ancak vergilere muadil bulunacak ve hiç bir gûna aidata, yahud sair mümasil mükellefiyete tâbi tutulmayacaklardır.

Aynı ahkâm, Tarafeyni Âkideynden birine mensub firma veya şirketlerin, beşinci maddede mezkûr şerait altında Tarafı diğer ülkesinde teessüs etmiş olan veya orada icrayı faaliyet etmekte bulunan « filyal » şube, acenta veya sair mümessilliklerine dahi tatbik olunacaktır.

Şurası mukarrerdir ki ; bu firma veya şirketlerin merkezi idareleri işbu Tarafı diğerin haricinde bulunduğu takdirde salifüzzikir fiyaller, şubeler, acentalar ve mümessilliklerin Tarafı mezkûr ülkesinde bilfiil işletilen sermayeleri için veyahud vergiye tutulacak sermayenin tahkikini mümkün olmazsa, orada hakikaten iktisab ettikleri teneffü ve iradlarının mezkûr sermayeyi tayine hâdim olabilmesi hasılabile, bunlar üzerinden tekâlîfe tâbi olacaklardır.

Madde — 10

Tarafeyni Âkideynden birinin Hükûmeti, her ne nam ve mahiyette olursa olsun mükellefiyat

naliyeden muafiyat ihdas ederse bu muafiyat kendi tebaa veya şirketleri hakkında olduğu gibi kendi ülkesinde müesses Tarafı diğer tebaa veya şirketlerine dahi bahşolunacaktır.

İşbu hüküm, Devlet tarafından vücade getirilen müesseselere veya bir hizmeti umumiye imiyazını haiz olanlara bahşedilmiş olan vergi muafiyetlerinden istifadeyi talep için mabihil ihticae olamaz.

Madde — 11

Sekizinci maddeden onuncu maddeye kadar zikredilmiş olan hususatın kâffesinde, vilâyetler veya mahallî idarelerce Tarafeyni Âkideyn tebaasına tarholunacak rüsum - vergi ve gümük resmi - ve ancak vergilere muadil bulunacak aidat veya sair mümasil mükellefiyat, tebaai mahalliyeye tarholunacaklardan katiyen başka veya daha yüksek olmayacaktır.

Madde — 12

Tarafeyni Âkideynden biri tarafından işbu Taraf memleketinde müesses veya orada icrayı faaliyette bulunan Tarafı diğer tebaasına ve bunların emval, hukuk ve menafiine ve kealilik Tarafeyni mezkûreden birinin kavanini mucibince müteşekkil ve işbu Tarafı diğerde müesses veya orada icrayı faaliyet etmekte bulunan şirketlerine, filyallar, şubeler veya acentelerine, aliharbde bile, hiç bir istikrazı mecburî, yahud bütün eenebilerden cibayet olunmayan sair isnaî vergiler tahsil edilmeyecektir.

İkinci fasıl

Salâhiyeti adlıye

Madde — 13

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası Tarafı diğer ülkesinde şahıs ve mallarının himai kanuniye ve adliyesine müteallik olan kâffe hususatta aynile tebaai mahalliyeye edilen uameleden müstefid olacaklardır.

Binaenaleyh : Aynile tebaai mahalliyeinin tâbi olduğu şerait dairesinde mahkemelere kemali ihulet ve hürriyetle müracaat ve ikame ve defi dava edebileceklerdir. Masarifi muhakemeyi mümmen kefalet akçesine ve meccanî muzahareti adliye müteallik ahkâm, bu mesailin Tarafın arasında akdedilecek bir mukavelei mahsusa ile tanzimine kadar mahalli mevzuatı kanuni dairesinde icra edilecektir.

Üçüncü fasıl

Ahkâma nihaiye

Madde — 14

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün olduğu kadar süratle Berlin-teati edilecektir.

Bu mukavelename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra dahili meriyet olacak ve sene müddetle muteber tutulacaktır.

Üç senelik devrenin hitammdan lâakal altı ay evvel Tarafeyni Âkideynden biri veya diğeri ribinden mukavelename fesholunmadığı takdirde, iki Taraftan biri canibinden feshedildiği günün itibaren bir senelik mühletin hitamma kadar meriyette kalacaktır.

Tasdikan ilmekal murahaslar işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim eylediler.

İMZA PROTOKOLÜ

İkamet mukavelenamesinin imzası esnasında zirde vaziülümza murâhhaslar tavzihatrı atiyede bulunmak hususunda mutabık kalmışlardır :

İkinci maddeye müteferriian :

1 - İkinci madde ahkâmının pasaportlar hakkındaki kavanin ve nizamata halel getirmemesi mukarrerdir.

2 - Tarafeyni Âkideynden her biri, işbu Taraf ülkesinden müfarakat etmek isteyen vesait maliyeden mahrum Tarafı diğer tebaasma, bunların fakrû zaruretleri salâhiyettar mümessili si yası veya şehbenderî tarafından musaddak olduğu takdirde, meccanî vize ita eylemeğe, müteka biliyet esası dairesinde, âmade bulunduğunu beyan eder.

Sekizinri maddeye müteferriian :

1 - Türkiye Hükûmeti, altı ay müddeti tecavüz etmeyen bir meksi muvakkat için ve mem lekette ikamet maksadını haiz olmaksızın Türkiyeye gelen Tarafı diğer seyyahlarına, yol mü kellefiyeti ve mekteb vergisi gibi memlekette mukim bulunanlar için mecburî olan vergiler tahmil etmemek hususuna itina edecektir.

Şu kadar ki, kavanini aidesi mucibince istifa edilecek olan bilâvasıta vergiler ile kazanç ver gisinin, bu hükmün şumulü altına girmemesi mukarrerdir.

2 - Bir hissi insaniyetle mütehali olan Türkiye Hükûmeti 1918 senesinde servetlerini ziyâ maruz bırakarak memleketten ihraç edilmiş ve o vakitten beri Türkiyeye avdet eylememiş olan Almanları, temettü vergisi bakayasını tediyyeden affetmeğe âmade bulunduğunu beyan eder.

3 - Tarafeyni Âkideyn, tekâlifi muzaafeyi, aynı varidat ve aynı servet üzerine iki memle kette vergiler cibayeti keyfiyetini bertaraf etmek için bir sureti halli müstehdef müzakerata gi rişmek hususunda mutabık kalmışlardır.

Onuncu maddeye müteferria :

Şurası mukarrerdir ki; Tarafeyni Âkideynden birinin teklifi muzaafı bertaraf etmek için ya hud vergilere aid hususatta mütekabilen yekdiğerine muavenet ve muzaheret ibrazı zımınıd mukavelât veya itilâfat ile üçüncü bir Devlete bahşetmiş olduğu veya âtide bahşedeceği imtı yazata onuncu maddenin birinci fıkrası ahkâmı taallük etmez.

Bu protokol işbu mukavelenamenin cüzü mütemmimi olup mukavelename ile birlikte ikt sabrı meriyet eder.

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	28 - V - 1927 tarih ve 1/1059 No. bu tezkere ü
<i>Berayı neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müsir Cümhuriyet Riyasetinden mevruğ tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	4 - VI - 1927 ve 4/231
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cild ve sayıfası</i>	:	Cild Sayıfa
	:	29 61
	:	32 70,104,206,220,227,242:244,253:254, 289,290:292

İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numarası :